

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

«ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ»

збірник статей

XII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:

«МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: НАУКОВІ ДИСКУСІЇ»

«TIME OF ART EDUCATION»

collection of articles

XII ALL-UKRAINIAN

SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

«ART EDUCATION: SCIENTIFIC DISCUSSIONS»

24 березня 2023 р., Харків, Україна

March, 24, 2023, Kharkiv, Ukraine

УДК 37.032

Редакційна колегія:

Соколова А. В. – в. о. зав. кафедри музичного мистецтва, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Фомін В. В. – декан факультету мистецтв, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Юр'єва К. А. – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Беземчук Л. В. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Васильєва О. В. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Данилюк М. М. – доктор філософії, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Донченко Л. І. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Ткаченко М. О. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Бурма Г. В. – кандидатка наук, доцентка, старша лаборантка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол №4 від 19.04.2023 р.

У збірнику статей представлені матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: наукові дискусії». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Час мистецької освіти «Мистецька освіта: наукові дискусії»: зб. статей XII Всеукраїнської наук.-практ. конф., (24 березня 2023) / заг. ред. А. В. Соколової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023, 151 с.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

ОСОБЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У КЛАСІ ПОСТНОВКИ ГОЛОСУ

(на прикладі художньо-пізнавального аналізу твору)

Лоу Іян

здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти
факультету мистецтв, 61МК групи
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Ао Чжені

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету мистецтв, 61МК групи
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Наукові керівниці – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Беземчук Л. В.; кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Донченко Л. І.

***Анотація.** В статті надано практичні приклади самостійної роботи студентів-іноземців на факультетах мистецтв педагогічних університетів України. Розкрито зміст художньо-пізнавального аналізу арії з опери Пері «Еврідіка» для самостійного опанування в класі «постановки голосу».*

***Ключові слова:** художньо-пізнавальний аналіз, самостійність, опера, арія, факультет мистецтв, педагогічний університет.*

***Annotation.** The article provides practical examples of independent work of foreign students at the faculties of arts of pedagogical universities of Ukraine. The content of the artistic and cognitive analysis of Peri's work from the opera «Eurydice» is revealed for self-mastery in the «voice production» class.*

***Keywords:** artistic and cognitive analysis, independence, opera, aria, faculty of arts, pedagogical university.*

Постановка проблеми та її актуальність. Художньо-педагогічна діяльність сучасного вчителя мистецтва є достатньо багатогранною і вимагає оволодіння як загальними, так і фаховими компетентностями. Освітньо-професійна програма зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.

Сковороди (акредитація - 2021 р.) спрямовує здобувача на досягнення таких результатів навчання, які б дозволили майбутньому вчителю уміти вільно аналізувати музичний твір, визначати його драматургію та зв'язок засобів виразності і образного змісту твору; здійснювати художньо-пізнавальний аналіз творів мистецтва, залучаючи музично-інформаційні технології та найновіші дослідження з музикознавчої проблематики. Формування умінь здійснення художньо-пізнавального аналізу творів у класах інструментальної й вокальної підготовки майбутніх учителів мистецтва може бути забезпечено єдністю засобів аудиторної і самостійної роботи.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Процес самостійної роботи над музичними творами завжди привертав увагу дослідників, що цікавились методами викладання постановки голосу в українських педагогічних університетах, зокрема, при спілкуванні з іноземними студентами, які багато часу виділяють на самостійну роботу над вокальним твором. Особливо актуальним це є в умовах воєнного стану й дистанційної освіти в Україні.

Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури показує, що в багатьох дослідженнях, не являючись предметом спеціального наукового пошуку, науковці торкаються й питань самостійної роботи над вокальними творами в класі постановки голосу. Серед них як вітчизняні, так і китайські дослідники, зокрема, Цзінь Нань (вокальна підготовка студентів з КНР у ВЗО України), Ха Ту (творчий підхід до вокального навчання студентів з Китаю), Лі Сянчжень (особливості професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва в навчально-виховному процесі університету); А. Козир (теорія і практика формування професійної майстерності учителів музики), Л. Василенко (взаємодія вокального і методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики), Є. Проворова (особливості музично-педагогічної комунікації вчителя та учнів на заняттях з музики) тощо. Проте, питання здійснення художньо-пізнавального аналізу вокальних творів китайськими студентами лишаються поза увагою дослідників.

Метою статті є аналіз особливостей самостійної роботи китайських здобувачів над твором у класі постановки голосу.

Виклад основного матеріалу. Важливою частиною реалізації методу формування самостійності під час роботи над опануванням вокальних творів студентами із Китайської Народної Республіки стає оволодіння алгоритмом художньо-пізнавального сприймання творів композиторів-класиків.

Значущою умовою формування музичного сприймання людини є здійснення нею художньо-пізнавального аналізу музичних творів. Саме на етапі аналізу набувається досвід художньо-творчої діяльності, відбувається оволодіння знаннями, вміннями і навичками, необхідними для сприймання,

музики. У процесі аналізу повніше розкриваються зміст творів, їхня художня краса і неповторна своєрідність, посилюється емоційний вплив музики. Здійснюючи аналіз, людина вдосконалює свої пізнавально-творчі здібності. Адже те, що людиною не сприйняте, не осмислене і не почуте, не відчуте, нічого не додає до їх музичного розвитку і ніскільки не наближає до музики. Тим більше, що досвід аналізу одного музичного твору переноситься на інші, складніші твори, і це забезпечує розвиток та вдосконалення музичної культури.

У класі постановки голосу студенти знайомляться з творами різних композиторів і епох. Арія Орфея із опери Якопо Пері і Дж. Качіні «Еврідіка» займає особливе місце в професійній вокальній підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва КНР, оскільки це приклад твору, що є першим зразком оперного жанру, що дійшов до нас із 17 століття. Тому українськи викладачі «постановки голосу» вважають розучування такого твору необхідним базовим матеріалом для подальшого розвитку вокальних даних здобувачів. Отже, доцільно зупинитись на художньо-пізнавальному аналізі арії, який є важливою формою самостійної роботи здобувача.

Самостійна попередня робота над твором, що вивчається, включає серйозний музично-теоретичний аналіз. Студент знайомиться з історією написання опери Пері. Це найраніша опера, що дійшла до наших часів. Лібрето опери створено Оттавіо Рінуччіні за Овідієм і розповідає про давньогрецького співця Орфея та його пошуки у підземному царстві Аїда померлої дружини Еврідіки. У жовтні 1600 року оперу «Еврідіка» було виконано вперше у палаццо Пітті в м. Флоренція. Ця опера спиралася на принципи давньогрецької трагедії, тому в її драматургії разом із сольними номерами обов'язково використовувався хор у якості коментатора подій і з метою створення масових сцен.

Арія «*Invocazione di Orfeo from Euridice*» – це заклик-молитва Орфея про повернення Еврідіки. Вона має двочастинну репризну форму зі вступом і доповненням. Вступ (1-8 тт.) передає гру Орфея на давньогрецькому музичному інструменті – лірі. Він побудований на арпеджіо і в слухачів складається враження перебору струн ліри.

Перший розділ – це період, який має 16 тактів (8+8). Перше речення не завершує музичну думку, закінчується автентичною недосконалою каденцією. Друге речення - це повторення двох майже однакових музичних фраз (за виключенням останнього такту), які стверджують основну думку.

Другий розділ також має 16 тактів (8+8). У ньому музична думка отримує свій розвиток і доходить до кульмінації, яка підкреслена динамікою. Період доповнений значною кодою. В ній відбувається остаточне ствердження

музичної думки, що підкреслюється акцентами на кожному звукові не тільки у вокальній партії, а й в акомпанементі.

Фактура твору акордова, проте не хоральна. Акорди виконуються прийомом арпеджіо, який часто використовувався у інструментальній (переважно клавирній і струнній) музиці 17 століття. Гармонія твору достатньо проста. Композитор використовує співставлення тризвуків шостого, третього ступенів, субдомінантові й доміантові акорди. Найскладніший момент у обох розділах – це використання подвійної доміанти у другому реченні, яка підкреслює драматичний вигук Орфея. Вокальна партія – статична, проте руху їй надають саме фігурації арпеджіо в акомпанементі, які викладаються різними тривалостями нот, і таким чином ніби прискорюють рух при незмінному темпі.

Створюючи музику, Я. Пері застосував вокальний стиль, який сьогодні називають вокальною декламацією або речитативом, що виконувався під акомпанемент клавесину, ліри, гітари й басової лютні. Ритміка й вокальні інтонації майже точно передають драматичну піднесену людську мову.

Такий аналіз поглиблює емоційні враження студента, вчить розпізнавати виразні елементи музики, які визначають її художню своєрідність, дозволяє осмислювати особливості музичної мови, що є об'єктом слухового спостереження.

Переведення емоційних переживань і естетичних вражень на мову словесно-логічних категорій і понять є процесом осмислення музики, роздумів про неї. Він супроводжується діяльністю уяви й інтелекту, напруженням пам'яті (у тому числі й музичної) і посиленням емоційно-вольових процесів. Ця діяльність повинна спрямовуватися таким чином, щоб виявлялося власне ставлення до твору, щоб сам процес художньо-пізнавального аналізу мав творчий характер.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, самостійний художньо-пізнавальний аналіз вокального твору, що вивчається в класі постановки голосу спонукатиме студента до самостійності, більш свідомого виконання вокального твору. Водночас така форма роботи сприятиме формуванню виконавських, операційних, пізнавально-аналітичних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Подальші пошуки вбачаємо у пошуках доцільних форм і методів самостійної роботи здобувачів як у процесі опанування виконавськими вміннями, так і в теоретичних курсах.

Список використаних джерел

1. Василенко Л.М. Взаємодія вокального і методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики: автореф. дис. на

здобуття ступеня канд. пед.наук: спец. 13.00.02 – “Теорія та методика музичного навчання”, К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2003 20 с.

2. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: монографія. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. 380 с.

3. Лі Сянчжень. Професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва в навчально-виховному процесі університету як естетико-педагогічна проблема. Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності. Луганськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. С.52-55.

4. Проворова Є. М. Особливості музично-педагогічної комунікації вчителя та учнів на уроках музики. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки. Колективна монографія. Під наук. ред. А.В. Козир. Вид. друге, допов. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. С.276-284.

5. Цзінь Нань. Особливості вокальної підготовки студентів з КНР в інститутах мистецтв України. Теоретичні та методологічні засади неперервної мистецької освіти: зб. матеріалів наук.-методол. семінару. Чернівці, 2009. С.191-192.

6. Ха Ту. Творчий підхід до вокального навчання студентів з Китаю. Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 729: Педагогіка та психологія. Чернівці: ЧНУ, 2014. С.154-160.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Юе Цзунлян

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету мистецтв, 61МК групи
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Наукова керівниця – докторка педагогічних наук, професорка
кафедри музичного мистецтва Матвеєва О. О.

***Анотація.** У статті розкрито основні положення сучасного процесу формування ціннісних орієнтацій фахівців, зокрема, вчителів музичного мистецтва. На прикладі європейських та українських нормативних актів та документів показано важливість врахування принципів рівності, свободи,*

<i>Олег Лавренов</i> СПІВОЧЕ ДИХАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ У ВИХОВАННІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІВАКА	40
<i>Сун Ваньпен</i> ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ (В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ З ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ)	43
<i>Лоу Іян, Ао Чжені</i> ОСОБЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У КЛАСІ ПОСТНОВКИ ГОЛОСУ (на прикладі художньо-пізнавального аналізу твору)	48
<i>Юе Цзунлян</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	52
<i>Світлана Кулікова</i> ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	56
<i>Ао Чжені, Лоу Іян</i> ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНИХ УМІНЬ МАГІСТРАНТІВ ІЗ КНР НА ФАКУЛЬТЕТАХ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	62
<i>Ян Сіньхуей</i> ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	66
<i>Лариса Беземчук, Маргарита Голота</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ НУШ	71